

Utbildningsinspektion i Börje skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Börje skola den 10 och 14 februari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Börje skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Börje skola intervjuades elever, lärare, speciallärare, rektor samt föräldrar med barn i olika årskurser. Det fördes också informella samtal med personal och elever på skolan. Inspektörerna besökte lektioner i flertalet årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Börje skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	15
Grundskola	107

Börje skola ligger lantligt belägen drygt 10 km norr om Uppsala. Skolbyggnaden består av en äldre fastighet som är från 1920-talet med en modernare tillbyggd del. Byggnaderna ägs av Börje Skolhus AB, som är ett föräldradrivet företag. Kommunen hyr lokalerna av företaget. Undervisning i idrott och hälsa bedrivs dels vid skolan i utemiljön, dels på skolan i Junkkil. På Junkkils skola undervisas eleverna också i trä- och metallslöjd. Börje skola ligger i det norra skolområdet i Uppsala kommun.

Eleverna och personalen arbetar i två arbetslag; Bullerbyn för förskoleklassen och upp till årskurs 2 samt Storskolan för årskurserna 3–6. Eleverna är indelade både i åldersblandade och åldershomogena klasser och arbetar också i storgrupp där alla årskurser blandas, t.ex. vid olika temadagar. Skolan har miljö/naturprofil och samarbetar med Naturskolan i Hammarskog. Personal och elever arbetar inspirerade av Bifrostskolan i Danmark med en metod som innebär att all undervisning inspireras av kultur. Barnens engagemang ses som en förutsättning för lärande. Undervisningen bedrivs ofta i tematiska former.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Börje skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Den pedagogiska verksamheten vid Börje skola är huvudsakligen av mycket god kvalitet. Skolan når mycket goda resultat, både avseende elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av normer och värden. Undervisningen på skolan håller hög kvalitet, med varierade arbetssätt och ett innehåll som får eleverna att fråga efter mer kunskap. Eleverna får också goda möjligheter att ta ansvar för och ha inflytande över sitt eget lärande. Skolan bör dock stärka arbetet med uppföljning och utvärdering mot läroplanens och kursplanernas mål.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör följa upp elevernas samlade kunskapsutveckling även i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.
- Elevernas kännedom om målen för utbildningen bör förbättras.
- Skolan bör förändra sina rutiner för att försäkra sig om att föräldrar skyndsamt informeras när något inträffar på skolan som bör komma till deras kännedom.
- De lokala konkretiseringar skolan gjort av kursplanemålen bör i högre grad utgå från läroplanens strävans- och uppnåendemål.

- Skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete, både genom ett mer systematiskt utvärderingsarbete med koppling till mål i läroplan och kursplaner samt i arbetet med kvalitetsredovisningen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte vid alla de situationer då eleven får svårigheter i skolarbetet (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Undervisningen i hem- och konsumentkunskap ges inte i enlighet med kursplanen i ämnet (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

I förskoleklassen i Börje skola arbetar lärarna systematiskt med att utveckla barnens språkliga mognad och att ge dem grundläggande matematisk förståelse. Barnens kunskapsutveckling i dessa avseenden utvärderas regelbundet och stödåtgärder, även specialpedagogiska, sätts in i det fall någon bedöms behöva sådana. Vidare är utveckling genom lek ett betydande inslag i verksamheten. Enligt skollagen skall utbildningen i förskoleklassen ligga till grund för fortsatt skolgång och såvitt inspektörerna kunnat bedöma får eleverna i förskoleklassen förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Andelen elever i procent som nått målen på nationella ämnesproven i årskurs 5 på Börje skola (enligt skolans egna uppgifter).

År	2003	2004	2005
Engelska	79 %	81 %	100 %
Matematik	75 %	90 %	100 %
Svenska	75 %	76 %	90 %

Av resultaten ovan framgår att andelen elever som nått målen på de nationella ämnesproven är mycket hög och att resultatet ligger väl över genomsnittet i Uppsala kommun. Skolan har förbättrat sina resultat i alla de ämnen som provas genom nationella prov över åren från 2003.

Av läroplanen framgår att läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt skall utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Rektorn skall ha informationen för att utifrån ett övergripande perspektiv t.ex. kunna vidta åtgärder om målen inte nås. En samlad redovisning av elevers kunskapsutveckling i fler ämnen/kunskapsområden än engelska, svenska och matematik saknas dock på skolan. Denna kunskap finns hos enskilda lärare och delges elever och föräldrar vid utvecklingssamtalen, men ligger inte till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort.

Som en konsekvens av detta är det enligt inspektörerna svårt att bedöma det totala resultatet av elevernas kunskapsutveckling på Börje skola, även om personalen vid Skolverkets intervju uppger att eleverna når goda resultat även i de ämnen som inte provas genom de nationella proven. Ett förbättringsområde för skolan är därmed att följa upp elevernas samlade kunskapsutveckling även i ämnen utöver engelska, svenska och matematik.

För de elever som får särskilt stöd genom specialläraren upprättas åtgärdsprogram. Elevernas stödinsatser enligt åtgärdsprogrammen utvärderas kontinuerligt av specialläraren och eleverna bedöms nå målen i sina respektive åtgärdsprogram på ett tillfredsställande sätt.

Skolan har gjort egna konkretiseringar av de nationella kursplanemålen i de olika ämnena, uppdelat på respektive årskurs. Dessa har dock inte delgetts eleverna, som bara känner till målen att uppnå i ett fåtal ämnen däribland textilslöjd. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med att förtydliga målen för utbildningen för eleverna.

Normer och värden

I skolans kvalitetsredovisningar för år 2004 och 2005 anges att ett sätt att förbättra verksamheten är att öka antalet klassråd för eleverna. Eleverna uppfattar att sådana hålls relativt sällan, liksom att elevråd endast förekommer sporadiskt. Det finns inget krav i skolförfattningarna att vare sig klass- eller elevråd skall hållas på skolorna, men det är ett sätt att förmedla kunskapen till eleverna hur man arbetar i demokratiska former, liksom det är ett forum för eleverna att kunna påverka verksamheten i skolan i stort. Eleverna ger uttryck för att de har möjligheter att framföra synpunkter till lärarna och rektorn och att dessa synpunkter också beaktas om så är möjligt, men inspektörerna bedömer att skolans arbete kan stärkas i denna del, vilket tydligen även är skolans egen uppfattning utifrån vad som sägs i kvalitetsredovisningarna.

Läroplanen framhåller att eleverna genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Börje skola arbetar utifrån en metod där eleverna tränas i att själva välja och planera sitt arbete och utvärdera detsamma. Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter till inflytande över och ansvarstagande för sitt eget lärande är mycket goda på skolan.

I Börje skola arbetar alla aktivt med värdegrundsfrågor. Eleverna ger uttryck för att kränkande behandling sällan förekommer på skolan. I skolornas årliga elevenkät för 2005 skattar eleverna i Börje skola tryggheten i sin studiesituation till ett kvalitetsmedelvärde av 3,8 på en skala mellan ett och fyra, där fyra är högst. Det är ett högt värde, som dessutom förbättrats något sedan 2004. Vid samtal med föräldrar och elever bekräftar de den goda trivselen och tryggheten i arbetsmiljön. Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. I detta avseende bedömer inspektörerna att Börje skola når mycket goda resultat.

Sammanfattning

Börje skola når mycket goda resultat i de ämnen som provas genom de nationella ämnesproven i årskurs 5, men skolan bör följa upp elevernas kunskapsutveckling även i de andra ämnena.

Skolan bör också förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen. Elevernas möjligheter att påverka och ha inflytande över skolans verksamhet i stort bör stärkas. När det gäller elevers ansvar för och inflytande över sitt eget lärande, är resultatet av skolans arbete med detta mycket gott. Börje skola når också mycket goda resultat vad gäller värdegrundsarbetet.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö, delaktighet och samverkan

Alla elever i Börje skola ingår i faddergrupper som träffas minst en gång/månad för att delta i olika aktiviteter där äldre elever stöttar de yngre. Personalen arbetar bl.a. utifrån materialet "Gruppen som grogrund". Skolan har en värdegrundsplan som elever, personal och föräldrar gemensamt arbetat fram. Skolans värdegrund är väl känd hos eleverna. De trivseregler som finns är kända av alla elever och personalen har ett gemensamt förhållningssätt till efterlevnaden av reglerna. I de fall lärarna är osäkra på hur de bör bedöma en situation stämmer de snarast av med kollegerna för att alla vuxna skall agera lika på en likartad händelse. Inspektörerna bedömer att skolan arbetar på ett mycket bra sätt med värdegrundsfrågorna.

Skolan har rutiner och en handlingsplan för arbetet mot kränkande behandling. Eleverna känner till rutinerna men inte handlingsplanen som sådan. Eleverna uppger att de kan vända sig till vilken vuxen som helst på skolan för att få hjälp och stöd i eventuella konflikter och att personalen ingriper direkt när något inträffar.

Handlingsplanen bygger på den s.k. Farstamodellen, som är en metod för att stoppa kränkningar och stötta elever att upphöra med ett negativt beteende. Av planen framgår att föräldrar skall kontaktas först efter ca två veckor efter en inträffad incident, då eleverna getts möjligheter att, med stöd från skolan, ha löst problemet. Skolförfattningarna framhåller dock att skolan skall samarbeta med hemmet i allt som rör elevernas skolsituation och skolan skall därför skyndsamt kontakta vårdnadshavarna när något inträffat. Det har också framkommit signaler på Börje skola om att föräldrar informerats på ett sent stadium om en inträffad incident och att föräldrar har reagerat över detta. Skolan bör därför förändra både sina rutiner och handlingsplanen för att försäkra sig om att föräldrar skyndsamt informeras när något inträffar som bör komma till deras kännedom. I detta sammanhang vill inspektörerna också påminna om lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, som träder i kraft den 1 april 2006, och som bland annat innebär att varje skola måste upprätta en likabehandlingsplan.

Innehåll, organisering och arbetssätt

Börje skola har egna konkretiseringar av kursplanemålen för de olika ämnena, uppdelade på respektive årskurser. Flertalet av dessa lokala konkretiseringar beskriver emellertid snarare lektionsinnehåll och/eller arbetsgång snarare än vilka kunskapskvaliteter eleverna skall ha när de lämnar Börje skola efter årkurs 6. Författningarna ställer inget krav på att skolorna skall göra konkretiseringar av de nationella kursplanemålen, men det är viktigt att dessa tolkas och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs hur den ska utformas för att leda mot de nationellt fastställda målen. I det arbetet bedömer inspektörerna att skolan i högre utsträckning bör utgå från mål att uppnå och sträva mot i de lokala konkretiseringarna.

Dessutom saknas konkretiseringar av kursplanemålen för ämnet hem- och konsumentkunskap. Vidare saknar skolan särskild lokal för undervisning i ämnet och eleverna har heller ingen regelrätt undervisning i ämnet. I stället använder lärarna sig av olika tillfällen som t.ex. lägerskola och andra utflykter för att eleverna skall få utbildning i ämnet. Därutöver lämnas hemuppgifter till eleverna som innebär att de t.ex. skall utföra städuppdrag i hemmet under föräldrarnas överinseende. Skolan måste dock på ett mer systematiskt sätt vinnlägga sig om att eleverna dels får möjligheter att nå de nationella kursplanemålen för år fem, dels får den garanterade undervisningstid de har rätt till i hem- och konsumentkunskap. Det är dessutom skolans ansvar att undervisa eleverna i ämnet varför detta inte kan överlåtas till hemmen. Inspektörerna bedömer att undervisningen i hem- och konsumentkunskap skall utformas på det sätt som anges i kursplanen för ämnet.

Enligt läroplanen skall läraren se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Vidare skall läraren svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. I Börje skola har eleverna möjlighet att under den schemalagda rubriken ”tema” välja innehåll i undervisningen. Temarbetet är ämnesövergripande. Eleverna väljer arbetsområde att forska om samt arbetssätt och redovisningsformer, liksom under hur lång tid som arbetet skall utföras. Eleverna får själva upprätta de mål som skall uppnås under arbetet, vilka sedan utvärderas efter utfört beting. Planeringen och utvärderingen görs på en s.k. arbetsedel i samråd med läraren. Eleverna framför att de uppskattar att få arbeta i dessa former och uppfattar att de lär sig mycket genom temarbetet. Även den övriga undervisningen tar hänsyn till de olika kunskapsformer som uttrycks i läroplanen och bedrivs i varierade arbetsformer. Inspektörerna bedömer att pedagogerna lyckas väl i sin strävan att låta eleverna få pröva olika lustfyllda och varierande arbetssätt och finner att detta arbete är av mycket god kvalitet.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Börje skola har tillgång till en speciallärare som arbetar 70 procent på skolan. Specialläraren gör kontinuerliga uppföljningar av elevernas kunskapsutveckling, främst i svenska men också i matematik, enligt ett fastlagt schema. Hon samarbetar med ansvarig lärare om eventuella behov av stöd och samlar information som är väsentlig för att kunna följa elevernas utveckling i skolan. På det sättet fångas tidigt eventuella stödbehov upp och insatser kan ske snabbt för att förbättra elevens resultat.

Åtgärdsprogram upprättas tillsammans med elev och föräldrar för de elever som är i behov av särskilt stöd när det gäller kunskapsinläringen. Däremot upprättas inte något åtgärdsprogram vid t.ex. sociala problem. Specialläraren stöttar eleverna både i klassrummet och i liten grupp. Vid behov kan även skolområdets resursteam kallas in, bestående av skolpsykolog, skolkurator och skol-sköterska. Av alla intervjuer framkommer att elever i behov av stöd får sådant och, såvitt inspektörerna kan bedöma, i tillräcklig omfattning. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med särskilda stödinsatser är av mycket god kvalitet genom att eventuella stödbehov upptäcks och identifieras på ett tidigt stadium samt att adekvata stödinsatser sätts in. Skolan måste dock säkerställa att åtgärdsprogram upprättas vid alla de situationer då eleven får svårigheter i skolarbetet.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Elever och lärare utvärderar tillsammans regelbundet olika utförda moment i skolarbetet och eleverna får återkoppling på sina arbeten. Däremot framgår av intervjuerna att de konkretiserade kursplanemålen inte används i sammanhanget och att eleverna inte ser ett tydligt samband mellan kursplanemålen och sitt arbete. Skolan kan därför förbättra sitt arbete i denna del.

Skolorna håller utvecklingssamtal med elever och föräldrar en gång per termin. Utvecklingssamtalen förbereds genom att elever och föräldrar får fylla i ett underlag i förväg, som utgår från elevens kunskapsutveckling och sociala förmågor. Även läraren förbereder sig genom att använda ett likadant underlag. Vid utvecklingssamtalet diskuteras underlaget och lärare och elev upprättar tillsammans en individuell utvecklingsplan för eleven. Denna följs upp vid nästa utvecklingssamtal och nya mål sätts. Föräldrar och elever framför att de är nöjda med utvecklingssamtalens utformning och den information de får om elevernas kunskaps- och sociala utveckling.

Ledning och intern kommunikation

Rektorn på Börje skola arbetar 75 procent i rektorsfunktionen och resterande 25 procent som klasslärare. Han handhar också skolans administration. Rektorn är utbildad lärare och har också genomgått den statliga rektorsutbildningen.

Genom regelbundna möten med personalen på skolan och genom att rektorn själv undervisar håller han sig informerad om den dagliga verksamheten. Han är väl känd hos elever och föräldrar. Rektorn ansvarar för elevvårdsfrågorna i samarbete med personalen och den särskilda elevvårdspersonalen. Inspektörerna bedömer att rektor är väl förtrogen med verksamheten på skolan.

Skolförfattningarna lyfter fram rektorns centrala roll på skolan såsom ansvarig för det pedagogiska ledarskapet och personalen. Personalen på skolan uppfattar att det i första hand är bland lärarna den pedagogiska utvecklingen drivs och att personalen i mångt och mycket är "självgående". Inspektörerna bedömer dock att rektorn stöttar och möjliggör skolutveckling, bl.a. genom att ge utrymme för pedagogiska diskussioner på skolan på arbetslagskonferenser och studiedagar. Personalen uppfattar sig också som delaktig i olika frågor som gäller verksamheten och framhåller att rektorn förankrar beslut som skall gälla för skolan i personalgruppen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Börje skola har en arbetsplan som anger hur man skall arbeta i vissa avseenden, t.ex. för elevvård, mot kränkande behandling m.m. Arbetsplanen saknar dock ett tydligt samband med föregående års kvalitetsredovisning och ev. frågor från den som bedömts som förbättringsåtgärder.

Skolan gör terminsvisa utvärderingar av verksamheten och går igenom vad som fungerat väl respektive mindre väl i alla ämnen samt i verksamheten i stort. Det görs dock få systematiska uppföljningar, t.ex. av resultatet av skolans arbete med elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik.

Skolans kvalitetsredovisning för år 2005 utgår från den mall som används av alla skolor i Uppsala kommun. Personalen har varit delaktig genom att ta fram underlag till redovisningen, som sedan rektorn sammanställt. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan tänker vidta för ökad måluppfyllelse. På flera punkter i Börje skolas kvalitetsredovisning saknas i allt för hög utsträckning resultat och analys, samt åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete, både avseende ett mer systematiskt utvärderingsarbete med koppling till mål i kurs- och läroplaner samt med kvalitetsredovisningen.

Sammanfattning

Skolans arbete med samverkan och värdegrundsfrågor fungerar mycket väl. Skolan bör dock säkerställa att föräldrar skyndsamt informeras vid inträffade incidenter. Innehållet i undervisningen håller hög kvalitet genom varierade arbetsformer och arbetssätt. Individanpassning och stöd är också av mycket god kvalitet, men skolan måste säkerställa att åtgärdsprogram upprättas oavsett vilken typ av svårigheter en elev kan få i skolarbetet. Utvärdering av elevernas kunskapsutveckling bör i högre utsträckning än vad som närvarande är fallet utgå från mål i läroplan och kursplaner, liksom de konkretiseringar skolan gjort av kursplanemålen. Kvalitetsarbetet bör stärkas på skolan.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning och information

Verksamheten i förskoleklassen har den omfattning den minst skall ha enligt författningarna.

I övrigt bedömer inspektörerna att eleverna i Börje skola ges den utbildning och de valmöjligheter som skall finnas enligt förordningarna och såvitt inspektörerna kunnat utröna är utbildningen avgiftsfri.

Personal

Alla lärare har pedagogisk högskoleutbildning och flertalet har ämnesutbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Tillgång till personal finns i tillräcklig omfattning på skolan.

Personalen får kompetensutveckling både utifrån skolans behov och enskilda önskemål. Exempel på fortbildning som personalen fått delta i är utbildning om neuropsykiatriska handikapp och specialpedagogik.

Lokaler och utrustning

Lokalerna är ljusa och ändamålsenliga för den undervisning som bedrivs. Utemiljön är varierad och eleverna kan använda den för olika aktiviteter, t.ex. skridskoåkning vintertid.

Både elever och personal uppger att skolans datorer är få till antalet och inte fungerar särskilt väl, något skolan kan förbättra. I övrigt är utrustningen och tillgången till läromedel god på skolan.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att förutsättningarna för utbildningen på Börje skola är goda.

Datum	Ort
2006-11-01	Stockholm

Gudrun Rendling
Lee Gleichmann